

nekar esetében is közel a duplájára nőtt az igényelhető pénz. S nem is ez a végleges összeg, hiszen az önkormányzati támogatás arányában még a 125 millió forintból is kapnak némi pénzt az együttesek. Egyébként ezzel is szeretnénk arra ösztönözni az önkormányzatokat, hogy még nagyobb arányban segítsék művészeti társulataikat.

Az eredmények közé tartozik az is, hogy ebben az évben olyan zenekarok is bekerültek a támogatottak körébe, akik korábban nem, vagy csak jelképes támogatás erejéig tartoztak ide (MÁV illetve MATÁV Zenekar), hiszen mindkét együttes közszolgálati szerződést kötött egy-egy önkormányzattal.

Ha végignézzük a támogatási összegeket, elég nagy különbségekre bukkanhatunk, de ennek az az oka, hogy a nagy vidéki zenekarok esetében valóban az önkormányzatra hárul a fenntartás összes gondja, míg néhány más együttes esetében ez a pénz szinte jelképes, csupán némi többlettámogatást jelent, ahonnan bevételhez jut a zenekar. Ez a pénz egyébként nem arra szolgál, hogy ebből finanszírozzák a közalkalmazotti béremelést, hanem ezáltal lehet némi többlet jövedelemhez juttatni a zenészeket.

Van persze olyan együttes, amelynek ez a támogatási rendszer sem nyújt megfelelő segítséget. A Rádiózenekar például a Magyar Rádió művészeti együtteseinek közé tartozik, ezért nem közzétehető meg kívülről, különálló módon (ahogy az Operaház zenekara sem). Ráadásul a Magyar Rádió részvénytársaságként működik, s egy ilyen szervezeti egységnek a legnehezebb támogatást juttatni a központi költségvetésből. Azt azért mégis eredménynek érzem, hogy a Parlament – teljesen függetlenül az önkormányzati együttesek támogatásától – 500-ról 660 millióra emelte a Rádió művészeti együttesek központi költségvetési támogatását. Persze tudom, ez nem oldotta meg az együttesek alapvető gondjait, mégis némi előrelépést jelent, hiszen az 500 milliós összeg már több éve változatlan volt. Mostantól abban bízhatunk, hogy ez a 660 millió is évről-évre növekedni fog. A mostani, 160 milliós emelés legalább 20-30 százalékos fizetés-emelést tesz lehetővé a művészek számára. A jövőben pedig meg kell vizsgálni azt is, hogy hogyan lehet a Rádiózenekarnak más bevételi forrásokra is szert tennie.

El kell mondanom, hogy a tavalyi, a kulturális tárcával folytatott bértárgyalások során (amikor sikerült elérnünk, hogy olyan nem közalkalmazottakként működő muzsikuskok a fejkvóta alapján, mint a BM, vagy a Dohnányi tagjai, havi 50-51 ezer forint fizetésemeléshez jussanak), a Rádió és a MÁV Zenekar művészeinek az érdekeit is a lehető leghatékonyabban igyekeztünk képviselni. Amiatt ért bennünket némi szemrehányás, hogy miért nem foglalkoztunk a MATÁV Szimfonikus Zenekarral. Mi igyekeztünk ezt az együttest is bevonni a kedvezményezett körébe, de a kormányzat részéről is érthető, hogy az egyik legnagyobb adófizetőjét, egy nagyon komoly nyereséggel bíró nagyvállalatot, a MATÁV-ot, mint a zenekar fenntartóját nem kívánja külön költségvetési támogatásban részesíteni. A MÁV Zenekar esetében azért sikerült kiharcolni egy nagyobb összeget, mert bár nagyvállalatról van szó, de a MÁV veszteséges cég, amely számos területen állami segítségre szorul, s nagyon becsülendő az is, hogy ilyen körülmények között működtet, fenntart egy nagyzenekart.

Mindenesetre bízom abban, hogy a jövő évben nemcsak az önkormányzati együttesek támogatási összegét sikerül növelnünk, hanem elérjük azt is, hogy a kedvezményezett köre az itt említett zenekarokra kiterjedjen.

R. Zs.

„Zeneszeretettel a muzsika lényegét adjuk vissza”

Kettős jubileumot ünnepel a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara

Hatalmas sikert aratott a Rádiózenekar március végi, ünnepi hangversenye, amellyel az együttes fennállásának hatvanadik évfordulóját és vezetőjük, Vásáry Tamás hetvenedik születésnapját köszöntötték. A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarat 1943-ban Dohnányi Ernő kezdeményezésére alapította az intézmény. Az együttes fennállása alatt számos bel- és külföldi hangversennyel, valamint a szimfonikus és oratorikus repertoár teljes vertikumának rádiófelvételeivel, LP-k és CD-k rögzítésével vívta ki jelenlegi rangját a világ zenekarainak élmezőnyében. A vezető kritikusok egybehangzóan méltatják kiegyenlített hangzását, hajlékonyságát, töretlen ívű művészi fejlődését és azt a mecénási tevékenységet, amelyet a kortárs zene különösen a XX. századi magyar alkotások – népszerűsítésével és rögzítésével végez. A Rádiózenekar története során Rajter Lajos, Dohnányi Ernő, Ferencsik János, Polgár Tibor, Somogyi László, Lehel György és Ligeti András állt az együttes élén, 1993 óta pedig a világhírű karmester és zongoraművész, Vásáry Tamás a zenekar főzeneigazgatója. A nagy múltú együttes, amely a napokban a Rádió nívódíját is átvehette, az utóbbi időben egyre súlyosabb anyagi gondokkal küzd. A jubileumra érkezett némi minisztériumi gyorssegély, Vásáry Tamás pedig, aki újabb három esztendőn keresztül irányítja majd a Rádiózenekart, létrehozott egy alapítványt, s a következő időszak egyik legfőbb feladatának éppen azt tartja, hogy elérje, muzsikusai méltó fizetést kapjanak.

– Különleges élmény lehet egy ilyen kettős jubileum, s ha az ember egy nála éppen tíz évvel fiatalabb együttest vezényel...

Valóban rendhagyó volt a zeneakadémiai koncertünk, s méltó a kettős évfordulóhoz. S helyénvaló az is, ha a karmester idősebb az együttesénél. Számomra ugyanis a dirigens és a zenekar viszonya leginkább a férfi-nő kapcsolathoz hasonlít, ahol az együttes a befogadó, a karmester pedig a kezdeményező. Érdekes ez a hat és hét évtized, hiszen ha összeadjuk, 130-at kapunk, a 13 tízszeresét, s ennek a számnak mindig nagy szerepe volt az életemben.

– Ebből a hatvan és hetven évből pedig jelentős időt, tizenegy esztendőt tesz ki a közös múlt, hiszen ön 1992-ben vezényelte először a Rádiózenekart...

Úgy vélem, nemcsak az én életemnek, hanem az együttes történetének is nagyon jelentős időszaka ez a tizenegy év, hiszen ez alatt születtek meg azok a felvételeink, amelyek maradandóvá teszik a zenekar munkáját, megőrik koncertjeinket. Eddig huszonkét CD-nk jelent meg, Beethoven, Schubert, Schumann, Brahms összes szimfóniái, egy lemezen Csajkovszkij V. szimfóniája (amelyet követi majd a többi), Brahms versenyművei, 2 Dohnányi-lemez, ebből az egyik, amelyen Szabadi Vilmos két hegedűversenyt játszik, s Cannes-ban MIDEM díjban részesült. Nem tudom, hogy a jövőben lesz-e módunk ezt folytatni, de remélem újabb és újabb lemezeink látnak majd napvilágot. Az elmúlt évtized kiemelkedő sikerének tartom azt is, hogy nőtt a ha-

(Fotó: Szalay)

zai elismertségünk, s egyre többen váltottak és váltanak jegyet a koncertjeinkre. Ma talán a mi együttesünk rendelkezik a legnagyobb törzsközönsséggel. A bérleteink ugyanis már plakátjaink megjelenése előtt elkelnek, s kevés zenekar mondhatja el magáról, hogy főpróbái is táblás házakat vonzanak. Az első Beethoven-sorozatunk akkora érdeklődést keltett, hogy pillanatok alatt elkaptokdták a bérleteket, s rengeteg érdeklődőnek nem jutott belépő. Ekkor támadt az az ötletem, hogy tegyük nyilvánossá a főpróbáinkat, s lehessen ezekre is jegyet váltani. Azóta mindig eljuttassuk a koncert teljes műsorát, majd az aprólékosabb munka következik, s van, aki éppen emiatt vált jegyet a főpróbára. Ráadásul nemcsak a koncertet, hanem a főpróbát is felveszik, s így a két hangzó anyagból már valóban remek lemezeket lehet összeállítani. A harmadik dolog, amelyet a közös munkánk eredményének érzek, hogy egyre több rangos külföldi felkérést kapunk. Csupán az idei szezonban két olasz turnén vettünk részt (szeptemberben és decemberben), felléptünk Spanyolországban, nemrég tértünk haza Németországból, május 2-a és 24-e között pedig vár még az együttesre egy húsz koncertet átfogó angliai vendégszereplés is. Mindez talán tükrözi, hogy mekkora a nemzetközi érdeklődés a Rádiózenekar iránt.

– Milyen visszhangja volt a legutóbbi német turnénak?

Kiváló koncertbírálókat kaptunk, óriási volt a siker, szinte minden koncer-

tünk végén állva tapsolt az egyébként eléggé kritikus német közönség. Számos nagyvárosban, többek között Kölnben, Münchenben, Achenban, Mannheimben, Hamburgban, Düsseldorfban adtunk koncertet március 4-től 17-ig. Igényes, nehéz műsorokat mutattunk be, hét este szerepelt a programunkban Csajkovszkij Manfred szimfóniája. Rangos szólistagárdával léptünk színpadra, az Eroica trión kívül Fazil Say zongoraművész és a fiatal, de máris nagyszerű Alina Pogoskina hegedűművész volt közreműködője a koncertjeinknek.

– S ez alatt a tizenegy esztendő alatt hogyan hatott ön az együttesre? Mennyiben alakította át, változtatta meg a zenekar hangzását?

Úgy vélem, jelentősen. Érdekes, ha más együttesrel vendégkarmesterként dolgozom, ha nem is ismerem a vezető dirigensüket, abból, ahogy zenekara játszik, hamar megállapíthatom, milyen erényei és hibái vannak. Azok a karmesterek, akik a Rádiózenekarral dolgoznak, elsősorban azt emelik ki, hogy mennyire muzikális az együttes. Nagy hangsúlyt helyezek ugyanis arra, hogy a zenekar frázisokban gondolkodjon, s az egyes dallamoknak legyen meg a sajátos dinamikájuk. Lényeges a hangképzés, s erre a muzikusok már automatikusan ügyelnek. Fontos, hogy értsék a hangjegyek, a zene mögött rejlő mondani valót, s arra törekedjenek, hogy ezt hangszereikkel eljuttassák, akár egy színész a szerepét. A zene lényegét igyekszünk min-

den egyes próbán és koncerten megkeresni, s megmutatni a közönségnek. Ebben látom a legnagyobb változást az utóbbi években. Persze, fontos a precizitás, kidolgozottság, s a jövőben is nagy gondot kell fordítanunk erre, mégis igazán büszke arra vagyok, amit Frankl Péter mondott, hogy „ragályos zeneszeretettel” megferőtözöm muzsikáló partnereimet – így zenekaromat is –, s talán ezért is van az, hogy az utóbbi évek egyre nyomasztóbb anyagi gondjai ellenére a muzikusok kitartanak a zenekar mellett, sőt, jobban fizető helyről is jöttek át hozzánk. Ez igazán felemelő, mert azt jelenti számomra, hogy a zene lényegét illetően a muzikusok továbbra is ugyanúgy gondolkodnak.

– A zenekar legutóbbi sajtótájékoztatóján azt mondta, ha nem sikerül többlettámogatást szerezni a Rádiózenekar számára, akkor a jubileumi hangversenyen ismét a közönséghez fordul segítségért. A nyilvánosság előtti segélykiáltás azonban elmaradt. Megváltozott volna az együttes helyzete?

Döntően még nem, de vannak biztató jelek. Görgey Gábor kulturális minisztertől kaptam egy gratuláló levelet az ünnepi koncertre, s ebben tájékoztat arról is, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának sikerült még 30 millió forint többlettámogatást adnia az együttesnek. Emellett elhatároztam, hogy létrehozok egy, a Rádiózenekart segítő alapítványt is. Így a jövőben bárki támogathatja az együttesünket. Az alapítványt a napokban jegyzik be, április elejétől már működik, s a kuratórium tagjai négyen leszünk: Tokody Ilona, Héthy Apor zenekari ügyvezető, ifj. Petrik Ferenc ügyvéd és én. Ezt az elképzelésemet a Magyar Rádió vezetésével is egyeztettem, örülnek neki. Így közvetlenül, egyszerűen lehet támogatni a zenekart, s magam is egymillió forintot utalok át az alapítvány számlájára. Erről rádióműsorokban már beszéltem és fogok is még beszélni, most elmondom ebben a cikkben is, s szerintem ez hatásosabb, mint megszólalni egy koncerten.

– Mennyi időre vállalta el a Rádiózenekar vezetését?

Ismét három évre szóló szerződést fogok aláírni, amely a következő koncertszezontól, azaz szeptembertől kezdődik. Egy szerződést már szignáltam, de a végleges megállapodás, amely pontosan rögzíti a feladatokat, elvárásokat, júliusban születik meg.

– Változik valami az előző évekhez képest?

Lényegileg nincs eltérés, én ugyanazt fogom tenni, mint eddig. Változás egyébként csak tavaly volt, amikor nem több évre, hanem csupán egy esztendőre szóló szerződés kötött az együtteshez, s ez alaposan megnehezítette a tervezést. A mostani megállapodás valószínűleg olyasmire lesz, mint az előzőek.

– Milyen célokat tűz az együttes és saját maga elé a következő három esztendőre?

Az első és legfontosabb az, hogy a zenekar radikálisan nagyobb jövedelmet kapjon, hiszen ez segít abban is, hogy még jobb művészi produkciók szülessenek. A muzsikuskok biztosabb egzisztenciával jobban, elmélyültebben tudnak játszani. Remélem, el tudom érni, hogy zenészeink ne csak 20-22 százalékkal, hanem lényegileg magasabb fizetést kapjanak, s így majd kitűnő, fiatal muzsikuskok számára is nagyobb vonzerővel bírjunk. Számomra egyébként az is nagyon megvárható, hogy sokan vannak, akik az alacsony fizetés ellenére is ezt az együttest

választották, mert olyan jónak és vonzóknak tartják a nálunk folyó munkát. A művészi célkitűzéseim pedig ugyanazok, mint eddig. Ezen az úton szeretnék továbbmenni. A repertoárt tekintve pedig ismét Beethoven ciklust akarok indítani, a sorozatban szimfóniák, versenyművek hangzanak majd fel, s a koncertek zongoraszólistája én magam leszek. Szeptembertől különleges négyes bérletet is vásárolhatnak az érdeklődők, s a programokban magyar, orosz, skandináv és francia műsor szerepel.

R. Zs.

A Rádiózenekar németországi útjáról

Ha lehet turnékat egyáltalán rangsorolni, a „német kapcsolatot” bizonyonnyal az élen áll sok zenekar kedveltségi listáján, s ennek száma, jó oka van.

A legelső „örténelmi” talán: a német piac a maga stabilitásával, precizitásával, nagy, zeneszerető közönségével, rengeteg, kiváló hangversenytermével, s nem utolsósorban a jó német márkával évtizedekig volt a kívánatos turné-helyszín netovábbja, s ha egy magyar művész, vagy együttes még azt is el tudta érni, hogy rendszeresen hívják meg Németországba, akkor igazán nyeregben érezhette magát, s némi fölényrel és biztonságérzettel tekinthetett szét a zenei világban.

Most, amikor jelenlegi impresszáriónk aki 1996 óta foglalkozik a Rádiózenekarral, 3 nagy és 3 rövidebb koncert-körút után ismét turnéra szólított bennünket, megláthattuk, hogy a német zenei piac – a kötelező panaszkodások ellenére – még mindig óriási, a kö-

zönség pedig comme il faut – ahogyan ezt megszokhattuk.

A változás abban van talán, hogy más országok is előre törtek, s nagy befogadó piacra váltak – olaszok, spanyolok, franciák, s ekképpen a német hegemonia valóban már nem olyan egyértelmű, mint korábban.

Ügynökünk a hagyományos, volt nyugat-német területeken ápol jó kapcsolatokat a helyi szervezőkkel, így utunk „bevált” városokba vezetett, Aachen, Düsseldorf, Mannheim, Erlangen, Wiesbaden, Köln, Würzburg, München és Regensburg voltak koncertjeink helyszínei, volt olyan terem, ahol pár éven belül negyedszer jártunk.

A turnéről- turnéra változó szólisták rangos táboraiba ezúttal az amerikai Eroica-trió három, egyénenként is kiváló hölgytagja, (Beethoven: Hármasszónaverseny), Fazil Say zongoraművész (Csajkovszkij b-moll zongoraszólistája) és a ragyogóan tehetséges fiatal

Alina Pogotskina hegedűművésznő (Csajkovszkij Hegedűverseny) iratkozott fel, a Zenekar pedig Schumann Manfréd-nyitányával, Csajkovszkij Manfréd-szimfóniájával, Liszt Mephisto-keringőjével, Beethoven V. szimfóniájával, valamint Bartók Concertójával, persze a megfelelő és bőségesen adagolt ráadásokkal „gondoskodott” arról, hogy Vásáry Tamás főzeneigazgatónk vezetésével a 2005–6-os szezonban ismét útra kelhessünk Németország felé – egy újabb turnéra.

A közönség, amely éppúgy „visszajár” koncertjeinkre, mint mi Németországba, nem múlt szeretettel és elismeréssel, álló ovációval, vastapssal adta jelét elégedettségének minden helyszínen, köszönhetően az egyenletesen, nagyon jó színvonalon muzsikáló Zenekarnak, s a nagy formák mesterének, Vásáry Tamásnak, aki, mint itthoni koncertjein is, felülmúlhatatlan módon találtatta egymásra a műveket és a hallgatóságot.

KRITIKÁK

Aachen Nachrichten,
2003. márc. 8. (Éva Manz)

Mélyesgés kín és szférák zenéje

Csajkovszkij senki máshoz sem hasonlíthatóan értett ahhoz, hogy a legmélyebb lelki kínokat hangokban fejezze ki anélkül, hogy a harmónia utáni vágyat megértse. A Budapesti Szimfonikusok a 7. Mesterkoncerten majdnem ideális módon adták ezt vissza.

Vásáry Tamás vezetése alatt a Manfréd-szimfóniát az emberi lélek legextrémabb

érzelmi hullámvásárlásában formálta meg, és nagy feszültségi ívvel olyan egységes alkotott, amelyet a szétszaggatott ember egésszében megtestesít.

A legnagyobb odaadás

A lehető legmesszebbmenőkig jelen volt a drámaiság a legmagasabb szintű hangzáskultúra mellett, mindenekelőtt a rézfúvósoknál, valamint abszolút tökéletesség uralkodott a megosztott első hegedűknél a tündéri szférák hangjainál – mindez a keretét képezte annak, aminek során a teljes hangszín-spektrum kifejeződött.

Vásáry energikus vezetőnek mutatkozott, hajtóerőnek, aki a száztagú zenekart minimális gesztusokkal a legmagasabb fokú odaadáshoz vezette. A többi vendégkarmestertől eltérően itt az alapos munka túlértékelhetetlen értéket hozott létre.

Expresszivitásban és intenzitásban Schumann Manfréd-nyitánya – amelyet a komponista Byron azonos nevű melodramájára írt –, nem veheti fel a versenyt Csajkovszkij szimfóniájával. Ám a magyarok neki is teljes kifejezőerőt kölcsönöztek, anélkül, hogy elmerülne a szentimentalizmusban.